

SELONTEKO TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUKSESTA V. 2020

284/00.03.01/2021, 133/00.03.00/2021

Kunnanhallitus 02.11.2021 § 297

Kunnanhallituksen on määrä antaa selontekonsa arviointikertomuksessa esitettyihin huomioihin valtuustolle. Selonteko alla otsikoittain.

Hallinto ja talous

Tavoitteena ollut ”Talous tasapainossa v. 2020 – henkilöstövähennykset ja säästöt YT:n myötä toteutuvat... jolloin vuosi ylijäämäinen.” Tavoite ei toteutunut.

Kunnanjohtajan vaihdos toteutettiin. Johtoryhmään tuli useita muutoksia lukuun ottamatta teknistä johtajaa ja hallinto- ja talousjohtajaa. Kuntaan valittiin uusia viran- ja toimenhaltijoita: kehitysrehtori, elinkeinojohtaja ja rakennusmestari.

Talouden tasapainottamiseksi on tehty toimia vuonna 2020. Painopisteenä on ollut henkilöstökulujen vähentäminen ja rakenteet. Varsinaiset taloudelliset säästöt toteutuivat osaksi vuonna 2019 ja koko vaikutukseltaan vuodesta 2020 alkaen. Talouden kehitys on kääntynyt oikeaan suuntaan, mutta tasapaino edellyttää tarkkaa taloudenpitoa tulevaisuudessakin.

Koronapandemia vaikutti siten, että valtio jakoi korona-avustuksia ja mm. henkilöstön matkakustannuksissa tuli säästöä. Vuoden aikana otettiin käyttöön uudenlaisia työskentelymenetelmiä (etätyö) ja kokousmenetelmiä.

Kunnanhallituksen toiminta ei kaikilta osin mennyt kuin ”Strömsössä”.

Raportointi:

Vuosi 2020 oli kunnan talouden kannalta erittäin heikko johtuen Vuokratalogyhtiön konkurssista. Tappiota pehmensivät henkilöstösäästöt sekä koronatuot. Kunnassa toteutettiin myös 2020 organisaatiomuutos ja johtoryhmätasolla moni henkilö vaihtui.

Vuonna 2021 onkin panostettu parempaan taloudenpitoon alijäämän kattamiseksi.

Sisäinen valvonta

Siikalatvan kunnan sisäisen valvonnan ohjeet on hyväksytty kunnanhallituksessa (KH 19.8.2019, §162). Tarkastuslautakunta

ilmaisee huolensa ohjeitten käyttöönoton suhteen kunnan toimintayksiköissä ja toteaa että sisäisen valvonnan selonteon toimintakertomuksessa tulisi perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun valvontaprosessiin toimintayksikkötasolla sisäisen valvonnan ohjeitten mukaisesti.

- Sivistyslautakunnan pöytäkirjoista ei ilmene, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta olisi niissä käsitelty.
- Sisäisen valvonnan raportointia toimintakertomusta varten ei ole käsitelty em. lautakunnan kokouksessa.
- Sisäisen valvonnan lautakuntaraportointi tulisi ulottua valtuustolle asti.

Tarvittaessa ohjeistuksen käyttöönottoa voidaan tukea sisäisen valvonnan koulutuksella esim. lautakuntien puheenjohtajille valtuustokauden alussa.

Raportti:

Sivistyslautakunta on käsitellyt sisäisen valvonnan ohjeen 26.10.2020. Vuonna 2021 sisäisestä valvonnasta on myös järjestetty koulutusta.

Elinkeino ja hanketoiminta

Elinkeino-ohjelmaa on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Elinkeinopalveluille asetetut työpaikka ja yritysten nettolisäystavoitteet eivät kuitenkaan vielä toteutuneet. Covid -19 luo vuodelle 2020 ennalta ennakoimattomia lisähaasteita.

Yritysvetoinen hanketoiminta on ollut tavoiteltua merkittävästi aktiivisempaa. Kyvyt käyttöön-hanke sai jatkoa 30.6 2021 asti ja TYSO-hanke (2020-2023 sekä Haapaveden kaupungin hallinnoiman Virikevieraat ja kylätalkkarit-hanke (2019-2021) tukee kunnan työllistämistoimia.

Raportointi:

Kunnan elinkeino-ohjelmaa on toteutettu aktiivisesti. Siitä merkittävimpana tuloksena Sikla Oy:n vuonna 2021 valmistunut tehdas Tuohimaan alueelle. Alueen kehittymiselle laajemminkin on hyvät mahdollisuudet. Vuonna 2020 tuettiin yrityksiä koronan aiheuttamien menetysten kanssa.

Kunnassa on hyvä yrittäjyys- ja työllisyystilanne. Kunnan elinkeinotoimen tarkoituksena on tukea yrityksiä uusien liiketoimintamallien käyttöönotossa. Hanketoimintaa on työllisyyden lisäksi ollut turve- ja kiertotalouden ympärillä.

Konserniyhtiöt

Tytäryhtiö Siikalatvan Vuokratalot Oy:n konkurssi aiheutti kunnan tilinpäätökseen negatiivisia vaikutuksia: osakkeiden arvonalentumisesta tuli takaustappioita 1,4 milj.€ ja rahoituskuluja 1,9 milj.€.

Siikalatvan Ruokapalvelut Oy:n toimintaan siirtyivät v. 2021 myös siivouspalvelut. Covid-19 aiheutti nopealla aikataululla muutoksia esim. kouluruokailujen järjestämisessä ja kotikoulun aikana ateriapalvelun järjestämistä poikkeusoloissa.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2020 aikana kuullut kokouksissaan konserniyhtiöiden kuulumisia. Pääsääntöisesti yhtiöiden toiminta on ollut tavoitteiden mukaista

Raportointi:

Tarkastuslautakunnan huomiot ovat oikeita. Kunnan on jatkossakin panostettava tytäryhtiöiden ohjaukseen.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimi ulkoistettiin vuoden 2017 alusta yksityiselle palvelun tarjoalle. Hyvinvointikertomus on laadittu 2019. Omavalvontasuunnitelmat ajan tasalla ja kunnan nettisivuilla.

- Palvelujen toimintaa ja yhteistyötä vakiinnutettiin yhdessä Mehiläisen kanssa. Vuoden 2020 osalta hinnanalennus toteutui sovitun mukaisesti. Lisäkustannuksia ja yhteensovittamista aiheutti koronaepidemia.
- Kunta toimii lain ja Avin antamien ohjeiden mukaisesti ja käy palveluntuottajan kanssa vuoropuhelua prosesseista.

- Valvontaa on toteutettu korona-aikana selvityspyynnöin sekä yhteistyössä Avin kanssa.

Tulevaisuuden soteuudistuksessa on avoimia kysymyksiä, miten aiemmin yksityistäneiden kuntien sopimusten käy.

Raportointi:

Sosiaali- ja terveystoimi ulkoistettiin vuoden 2017 alusta yksityiselle palveluntarjoalle. Yhteistyötä rakennetaan edelleen viranhaltijoiden ja palveluntuottajan välille. Viranhaltijatyötä on jouduttu palauttamaan kunnan hoidettavaksi. Kunta käy jatkuvaa vuoropuhelua Avin kanssa sekä valvoo itse palveluntuottajaa.

Vuonna 2020 koronakustannuksista tehtiin sopimus Mehiläisen kanssa. Kunta sai koronatukia valtiolta ja maksoi testauksen kustannuksia palveluntuottajalle.

Tekninen toimi

Lähiliikuntapaikat ovat tärkeitä ennaltaehkäisevässä toiminnassa joka kylällä. Uusien lähiliikuntapaikkojen rakentaminen on lykkäätynyt keväälle 2020. Lähiliikuntapaikkojen säännölliseen kunnossapitoon tulee kiinnittää huomiota.

Työllistäminen:

- Palkkatuella kunnan yksiköissä 22 hlöä.
- Työkokeilussa kunnassa 3 henkilöä ja Ruokapalveluilla 3 henkilöä
- Kuntouttavassa työtoiminnassa 44 henkilöä

Kouluverkkopäätös joulukuussa 2020 aiheuttaa suuria investointeja.

Tuohisentteri Oy:n alun perin rakennuttamassa paloasemassa on remontin yhteydessä havaittu merkittäviä rakennevirheitä, joihin ei ole etukäteen osattu varautua. Valvonta ei ole rakennusaikana toiminut. Remonttikulut ovat ylittäneet alkuperäisen budjetin n. 45 prosentilla.

Kunnassa on meneillään useita kaavamutoksia ehdotus- ja luonnosvaiheessa Kunnan rakennuksia on salkutettu ja ne pyritään realisoimaan myymällä ja purkamalla.

Puistoja ja yleisiä alueita pyritään parantamaan vuoden 2020 tasosta. Liikenneväylien päällystystä on tehty 150 000 eurolla. Päällystystyö oli nyt edullista. Katuvalojen uusimistyö ei ole edennyt suunnitellulla aikataululla.

Teknisen sektorin menot laskivat n. 100 000 euroa mm. siivousten vähentymisen takia, yt-neuvottelujen aiheuttamien henkilömuutosten takia ja lämmityskulujen vähentymisen takia.

Raportointi:

Vuosi 2020 oli haasteellinen työllistämisen osalta, kun korona toi mukanaan haasteita ja työpajat olivat osan aikaa suljettuina.

Kouluverkkopäätös jäi Jedun ja Ganaderin osalta toteuttamatta, johtuen Jedun osalta mittavista muutoksista alkuperäisiin suunnitelmiin ja kustannuksiin, kuin mitä oli budjetoitu. Ganaderin osalta kustannukset nousivat myös suunniteltua korkeammiksi, joten ei ollut taloudellisesti järkevä toteuttaa laajennusta.

Teknisen toimen henkilöresurssit olivat vajaat vuonna 2020, joten kaikkia suunniteltuja investointeja ei ehditty kesän aikana tehdä. Joulukuussa 2020 aloitti uusi rakennusmestari, jolloin teknisen toimen hallintoon saatiin paljon kaivattua lisävoimaa.

Sivistyslautakunnan alainen toiminta

Koulutoimi

Kunnanvaltuusto teki joulukuun 2020 kokouksessaan kouluverkkopäätöksen. Sen mukaan Pulkkilään ja Kestilään rakennetaan ala-asteet, Piippolan ala-aste, Kestilän, Pulkkilän ja Piippolan yläaste ja lukio tulevat sijoittumaan Jeduntiloihin. Samalla Hovin ja Aleksanterin koulut lakkautetaan v. 2021 puolella ja koko Rantsilan peruskoulu sijoittuu Ganaderin koululle.

Siikalatvan lukion oppilasmäärä on ollut 91 (v. 2019 määrä oli 71). Oppilasmäärän kasvu on ollut huima. Peruskoulujen oppilasmäärä sen sijaan on ollut laskeva. V. 2020 määrä oli 518 kun se vuonna 2019 oli 542. Koulutoimen alitusta alkuperäiseen talousarvioon 2020 nähden oli 368 tuhatta euroa. YT-neuvottelujen tuloksena koulutoimenjohtajan virka lakkautettiin. Tehtävien hoito järjestettiin uudella organisaatiolla.

Raportointi:

Siikalatvan perusopetus ja lukio olivat koronan vuoksi etäopetuksessa kevätlukukaudella maaliskuu-toukokuussa. Toukokuun viimeisille viikoille tilanne normalisoitui ja päästiin takaisin lähiopetukseen. Syyslukukausi toteutettiin lähiopetuksessa. Koronan

vaikutus näkyi oppilaiden ja henkilökunnan sairauspoissaoloina, joka vaikutti myös budjettiin. Koulutoimi sai koronaan valtiolta tukea.

Kouluverkkopäätökset jäivät suurilta osin toteuttamatta. Jedulle suunniteltu laajempi koulukeskus ei toteutunut. Aleksanterin ja Hovin koulun siirtyminen Gananderin koulun tiloihin ei toteutunut. Ainoastaan Hovin koulu lakkasi ja oppilaat siirtyivät Aleksanterin koululle.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena ollut sijaisten vähentäminen ei onnistunut. Sijaisten käyttö on pysynyt vuoden 2019 tasolla.

Raportointi:

Varhaiskasvatuksen kevät maalis-toukokuussa poikkesi aikaisemmista vuosista koronan vuoksi, kun valtakunnallisesti annettiin suosituksia palveluiden rajoittamisesta. Touko-kesäkuun aikana tilanne normalisoitui ja sen jälkeen toimittiin terveysturvalliset ohjeet huomioiden tavoitellen normaaliarkea. Näin hiljaisempi aika ja hetkellisesti ylitarjonta työntekijöistä jäi vähäiseksi eikä koko vuotta ajatellen syntynyt säästöä sijaiskuluihin.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus on ollut huolellista ja pyrkinyt vastaamaan juuri käsillä olevaan tarpeeseen. Mitoituksen tarkka suunnittelu taloittain vaikuttaa siihen, että sisäisin järjestelyin ei juurikaan pysty sijaistilanteita hoitamaan. Suunnitelmissa on ollut kiertävien sijaisten käyttö, mutta usein on jouduttu kiertäväkin kiinnittämään yhteen kohteeseen pitkäksi aikaa, jolloin liikkumavara on täytynyt löytää ulkopuolelta ja näin kustannukset kasvamaan. Tulevaisuuden suunnitelma on, jo lakitiukennuksen myötäkin, saada Siikalatvalle hyvä toimiva sijaisjärjestelmä, mutta tilanne on haasteellinen kasvavan työvoimapulan vuoksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi

Koronapandemia vaikutti myös kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tapahtumiin siten, että tapahtumia ei voitu järjestää, esim. perinteiset kyläpäivät jäivät kunnan järjestäminä pois. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi tuottaa tapahtumia ja palveluja kuntalaisille pienillä resursseilla.

Raportointi:

Vuosi 2020 oli vapaa-aikatoimessa poikkeuksellinen. Tapahtumien järjestäminen lakkasi, liikuntapaikkojen käyttö väheni merkittävästi ja myös nuorisotilat ja kirjastot olivat osan vuotta kiinni. Korona vaikutti tulojen kertymiseen, mutta aiheutti myös säästöjä. Korona myös

osoitti kuinka tärkeää kulttuuri ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat ihmisille. Siikalatvan kunnan kulttuuri- ja vapaa-aika toimen järjestämät palvelut tuovat paljon lisäarvoa asukkaille, mutta erityisesti kulttuurin resurssit ovat pienet.

Talouden tasapaino

Siikalatvan kunnan taseessa on alijäämää 1,3 milj.€.

Tarkastuslautakunta korostaa edelleen erittäin tarkkaa taloudenpitoa. Tulevaisuudessa on varauduttava valtionosuuksien laskuun COVID-19 –pandemian elvytyspakettien seurauksena.

Kuntalain uudistamisen yhteydessä erillisestä tasapainottamisohjelmasta on luovuttu ja alijäämän kattaminen tulee tehdä enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan.

Tulevien investointien aiheuttama lainamäärän kasvu vaatii vahvempaa lainanmaksukykyä.

Raportti

Tarkastuslautakunnan huomiot ovat oikeita.

Päätösehdotus (kj): Kunnanhallitus hyväksyy selonteon ja esittää sitä eteenpäin kunnanvaltuustolle.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.